

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakove velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrstopenjske petite vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Optimizem in pesimizem.

„Ako vojskovodja ne ve, kako bi nadaljeval pričeto vojno, zapove novo rekognosciranje,“ je dejal nekdaj Napoleon I. kritikujoč dvomno situacijo.

Nekaj enakosti ima slovenski narod in njegovi vrhovni boritelji z nazori slavnega Bonaparta, ki nij nikdar obupal, a preveč verjel lastnej sreči in nejasnim okoliščinam. Tudi mi Slovenci se ziblujemo neprestano od jednega principa do drugega, ki sta si sama po sebi popolnem nasprotna in se zoveta optimizem in pesimizem.

Prava Sisifova kri se pretaka v naših žilah, ker nismo omagali, valeč skalo narodnih terjatev po strmeh potu, po kamenji in skalah, kakor mesec se spreminjajočih, zdaj sovražnih, zdaj namežikajočih nam vladnih zistemov, ter da nismo popustili popolnem zopetnega truda, zavalivši takovej vladi razvišek narodnega bojišča vse svoje težnje in upe, ker so ostajali le upi in čakanje in moledovanje, brez sadu.

Pod Lasserjevo vlado smo bili pesimisti, gledali smo vse skozi temno steklo, slutili smo povsodi sovraštvo in preganjanje, prosili smo noč in dan milo osodo naj nas reši zla. Kakor žareče solnce se je napovedovalo po jutranjej zori obljub in pravičnosti Taaffejevo kraljestvo, in padali smo na kolena, strmeli smo in pokladali uže v jutru darove svoje udanosti pred stopnice milosti, zidali si gradove uže na samem imenu in samih kovanj toliko zahtev smo pozabili potrkati odločno na vladne duri — saj mora priti samo! Bili smo kar čez noč optimisti!

Nečemo soditi, ali je pesimizem ali optimizem v psihološkem oziru večje pomembe, a to mislimo, da je njijna vrednost individualno spremenljiva; kar škoduje temu, koristi drugemu, in kakor povsodi, velja tudi tu izrek: srednji pot, najboljši pot. Pesimizem ovira delavnost, omekuži čute, uničuje duh in telo; optimizem rodi lehkomišelnost, brezskrbnost, životaenje od denes do jutri.

„V kolikor slabejših okoliščinah se rodi kdo, toliko več optimizma prinese seboj na svet in to je največ potov vse bogastvo, ki mu ga je podarila osoda“, pravi neki nemški filozof. Poslednje besede veljajo tudi nam Slovincem. Rojeni v togi in zaničevanju, ohranili smo si, rekli bi, malo preveč optimizma in zaupanja v boljšo bodočnost, a nekoliko premalo energije in vztrajne delavnosti ob prilikah, ko posveti sem ter tja nekoliko milejša zarija na našem političnem nebu. „L' Italia farà da se“, je govoril toliko časa v prognanstvu živeči Mazzini, hoteč ustvariti iz svoje domovine srečno republiko; mi pa naglašamo vedno: teka zgodovine ne ustavi nikdo, in zgodovina prorokuje Slovanom boljšo bodočnost, doživeli jo bomo, ako ne mi, pa pozni naši potomci. Poslednje besede so resnične le v idejalnem smislu; prava politika pa ne pozna idejalov, ali pa upotrebljuje primerna sredstva, po katerih jih mora doseči.

Od pesimizma do optimizma je le jedna stopinja, in ta prehod od jednega pojma do drugega je pri vas najimenitnejši. Mi Slovenci moramo stati tako rekoč mej obema, se ne smemo strašiti niti prvega niti udati se preveč poslednjemu. Dober stavbar, ki stavi poslopje ob javnem potu, koncentrira ves svoj trud in

vse svoje misli v stavbo samo, v njene posamezne dele; on ne posluša kritike nepoklicanih mimogredočih, saj dobro vé, da če izgotovi poslopje po dobro preiščenem načrtu, je njegovo ime slavno; ako ne, je le sam kriv neugodne obsodbe; mila ali nemila osoda nema tu nikakešne določbe.

Mi Slovenci zidamo svojo bodočnost uže leta in leta v pričlo sovražnih kritikov, ki so nam uže v začetku in večinoma še dandenes odrekli uspeh našega truda, meneč, da nemamo niti poklica, niti sredstev ni moči za takovo delo. Kakor je spočetka oplašila in odpodila marsikakega rodoljuba taka kritika, tako naše, slava Bogu, z nepričakovanim uspehom pričeto in na neomahljivej podlagi narodne zavesti na pol postavljeno poslopje preveč idealizuje in z mehkužnim optimizmom napolnjuje narodne delavce.

„Seria in crastinum“, velja dandenes pri nas. Ako nij, priti mora, odrekati se nam ne more, saj se nam zagotavlja, da imamo pravico do narodnih zahtev. Ubogi ljudje se z malim zadovoljijo; in mi Slovenci smo srečni, da le zahtevati smemo, da se nam direktno ne odreka naša prošnja; saj, ali smo si pridobili dosečaj več kot množico zahtev brez izvršitve, nič drugega? Naš narodni dom je reklamiran, njegove meje določene, po prirodnem pravu pripoznane, a mi životarimo v njem, kakor mej praznimi štirimi stenami. Vsa notranja uprava je tuja, tuji ljudje, ki gospodarijo v njem, tuj jezik, ki se govori ondu, mi le gostje na lastnih tleh.

Iztrgajmo se jedenkrat iz prevelicega optimizma, naveličajmo se čakanja, potrkajmo resno na vrata nam le mežikujoče vlade; odpre naj

Listek.

Št. Jarnej na Dolenjskem in Uskoki na Gorjancih.

Zgodovinska črtica.

V predrimljanskej dobi so stanovali po Dolenjskem najbrže Iliri, kasneje Kelti. Ti narodi so prišli za cesarja Avgusta popolnem pod oblast Rimljanov, ali bivali niso samo po Dolenjskem, ampak razprostirali so se celo do Dunava, mejne reke Keltov in kasneje tudi Rimljanov. Iz starodavne Emone je držala cesta čez „Prætorium Latobiorum“ (to je bil glavni kraj keltskega plemena Latobikov, tam kjer je Trebnje dandenes) v veliko rimsko-keltsko mesto Neviodurum, blizu zdanjega Krškega, skoro tam, kjer se je Krka v Savo iztekala. Od tod je bila potem cesta dalje napeljana v Karlovec (latinski Quadrata (?)) in Sisek (latinski Siscia). Ta cesta je skoraj gotovo šla čez polje

šentjarnejsko, in verjetno je, da je tu bila kaka rimska postaja. V tem mnenju nas potrjuje to, da se je v vasi Griblje, nedaleč od Št. Jarneja, našel ostanek tal iz „mozajika“, kakeršni so znali stari Rimljani izdelovati. Iz srednjega veka se o Št. Jarneji družega ne zve, nego to, da je bila fara l. 1248. ustanovljena. Prvi župnik je bil Bertoldus. Valvazor našteva več župnikov šentjarnejskih pred svojo dobo. Leta 1397. imenuje nekoga Gregorija Turjaškega (Gregorius von Auersperg). Takrat pa, ko je Valvazor svojo kroniko pisal, bil je v Št. Jarneji župnik Žiga pl. Jurič (Sigismund Freiherr von Juritsch). Ta imena spričujejo, da so morali s tem mestom združeni biti dobri dohodki.

V Št. Jarneji sta bila župnika tudi dva slovenska moža, ki sta postala zgodovinsko važna. Jeden je Primož Trubar. Rojen Kranjec (v Rašicah pri Laščah) bil je najprvo kaplan v Celji, v Laškem trgu in župnik v Loki na Štajarskem (pri Zidanem mostu), po-

zneje pa je postal zavoljo izvrstnega pridigovanja kanonik ali korar v Ljubljani. Ali tukaj se je bil poprijel nove protestantske vere. Da ne bi bil preveč škodoval v glavnem mestu, prestavi ga škof Urban na faro v Št. Jarnej. (Blizu fare je selo, katero ljudstvo radi tega, še dandenes imenuje tudi „luteransko vas“.) To se je zgodilo l. 1546. Ali ostal je tukaj le jedno leto; kajti že v prihodnjem letu moral je zavoljo svoje vere na cesarsko povelje faro zapustiti, mej tem so mu v Ljubljani vse knjige odvzeli, a njegove prijatelje in privrčence v ječo vtaknili. Vender je bil Trubar l. 1548. na prošnjo stanov pomiloščen, se vé da proti temu pogoju, da ne bode več razširjal nove vere. Ker pa le nij odjenjal od tega, moral je skoro vse svoje življenje prebiti na nemškem Virtemberškem. Tu je spisal kacic 15 slovenskih knjig in knjižic, prvi, kateri je začel slovenske knjižice pisati in tiskati, se vé, da največ v ta namen, da je ž njimi novo vero širil po Kranjskem.

popolnem svoje oči na nas, privoli naj notranjo domačo opravilo mej stene našega zgrajenega doma Slovenije, ako ne, se nam začno rušiti posled uže postavljeni stebri, nam jame rjaveti močno upanje in potrpljenje. Dejali smo, od pesimizma do optimizma je le jedna stopinja: jednako tudi nasprotno. Bog obvaruj slovenski rod poslednjega, a reši naj ga tudi prevelicega optimizma; ojekleni naj mu moč in voljo, da jedin stopa neomahljivo in s potrebno energijo po stopnjicah narodnega razvoja. L—s.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 13. oktobra.

Vsi dunajski listi govoré danes skoro jedino le o smrti **Haymerla**, njegovem delovanju in značaju, še več pa o njegovem **nasledniku**. Imenuje se mnogoštevilna, ali bolje, brezštevilna vrsta kandidatov za to mesto. Gotovo se bode prav kmalu imenoval naslednik, a kdo bode, se denes ne vé še, da-si listi trdijo, da je gotovo uže določen, ker pri zdanjih političnih odnosajih ne more dolgo časa ostati mesto ministra za vnanje zadeve prazno. Od osebe bodočega ministra in osobito od tega, ali je parlamentarno izvežban, bode zavisno, da se delegacije snidó o določenem času konci oktobra ali pa bode njihovo zasedanje se preložilo na poznejši čas.

Vnanje države.

Nemška žurnalistika, ki vsak trenutek preži, kje bode zasledila na Slovanu, osobito na **Rusiji**, kako napako, da potem vernemu svojemu občinstvu pridigovati more o barbarstvu Slovanov, je zdaj menda vendar prišla do izpoznanja, ali kali, da se ljudje ne dadó kar tako za nos voditi, kajti zdaj celo ta sovražna žurnalistika priznava, da se je v Rusiji „na bolje“ obrnilo. Poklicalo se je namreč v državni svet nekaj udov iz zemstev. To je velik korak od absolutizma, s tem se je nastopil pot svobode. In nadejamo se, da bode modri car še naprej po tem potu šel in dal polagoma ruskemu narodu popolno svobodo. — Smrt barona Haymerla nij rusko časopistvo zelo osupnilo. Tem povodom izražajo Petrogradske Wjedomosti nadejo, da bode zdaj Avstrija si izvolila novo politiko, ki historičnej nalogi države bolj ugaja, kot dozdanja in ki bode večini prebivalstva zadovoljenje narodnih prizadevanj in gospodarsko blagostanje prinesla. — Židovsko vprašanje se skoraj samo rešuje, kajti mnogo židov (judov) se izseljuje iz Rusije v Ameriko. Postavljeni so tudi zbori, ki imajo poročati, kako naj se postopa židom nasproti in ti zbori izvršujejo dobro in brzo svojo nalogo. Odeški dotični zbor je stavil nasvet, naj se židom ostro prepove prodajati žganje po deželi, državna posestva v zakup jemati in posestva kupovati. Naj se ne volijo v javne urade, posebno ne v mirovna sodišča.

Gambetta se je vrnil s svojega skrivnega potovanja iz Nemčije nazaj. Obravnavanja zaradi sestave kabineta se bodo torej takoj pričele. V „Voltaire“ piše Artur Ranc, jeden najbolj intimnih prijateljev Gambettinih, da se bode Gambetta pač varoval nastopiti zapuščino Jules Ferryjevo, predno se ne vršé parlamentarne debate: „Predno je začel vladati, so mu roke uže zvezane. Dosegli so skoraj uže smoter, ki so si ga postavili, da namreč iz Gambette naredijo jetnika zdanje politike. Če Gambetta prevzame vladó, imel bode težavno nalogo rešiti. Prišlo mu bode od desne in leve nespravljivo sovraštvo nasproti. Ali bode Gambetta raztrgala sfinksa? To je vprašanje, ki si je stavijo mnogi vrli ljudje. Jaz najmenj ne mislim, da predsednik republike goji mišljenje, ki ne bilo njega vredno. Pod temi odnosaji je pač najmanjše, da si Gambetta izgovori popolnem prosto delovanje pod jedino kontrolo zbornice“.

Iz **Carigrada** se poroča, da misli vlada povišati število policijskih organov, ker se boji, da bi po zimi ne nastali v mestu nemiri. A to nameravanje bode težko uresničiti, ker jej manjka denarja, tako da niti Rusiji ne more poplačati jeden del vojne odškodnine.

Portugalski in **španski** kralj sta se sešla v Caceres. Pri banketu, ki se je vršil pri tem shodu, sta vladarja v svojih govorih se spominjala prešlosti svojih kraljestev. Alfonz XII. je dejal: „Kdo bi za krivico smatral ali kdo bi nasprotoval, če si dve tako ozko skleneni deželi podasta roki, da gresta vzajemno po potu napredka“. Kralj Don Luis pa je zaključil svoj govor z besedami: „Oba naroda bosta mislilo, ki jo jima je previdnost odkazala, izpolnila s tem, da vsak izmed njiju česti neodvisnost in slavo svojega soseda“. Madridsko časopistvo prav simpatično piše o tem shodu. Da se odpravijo gospodarske težnje, sta se baje vladarja zmenila, da vsak nekoliko odjenja od svojih pravic. Ali sta pa vladarja kaj ukrenila gledé vnanje politike, osobito gledé Maroke, se ne vé.

Zadnja poročila iz **Tunezije** se zopet neugodno glasé za Francoze. Poroča se namreč, da so vstajniki takoj zaseli celo okolico mesta Hammameta, takoj, ko so Francozi odšli od tod. Vstajniki stražijo ostro vhod v mesto, odvzemajo ves živež, ki se hoče upeljati v to mesto, in umoré vsacega, ki hoče mesto zapustiti. Prebivalci niti živine ne smejo goniti na pašo. Vstajniki so ukrali meščanom uže 500 konj in 850 jagnjet, poleg tega pa jedne samej osobi 23.000 pijastrov. Prebivalci se bojé, da bi vstajniki ne zažgali mesta in angleški podaniki so konzulu v Tunis pisali in ga prosili pomoči.

Dopisi.

Izpod Moskve 8. oktobra. [Izv. dop.]

Nihilistična propropaganda pokazala je v poslednjem perijodi svojega brezbožnega delovanja iz-

vrstno organizacijo. A vlada in njena organizacija proti tem zaočnim razbojnikom kazali sta se kakimi? Robost ali slabost, kakor hočete, bila je glavna črta njena, brezsilje, katero se je prikrivalo nekim puhlim liberalizmom v visokoparnih vzglasih po adresu občinstva in podobnih krilatih besed v leksikonu praznih, govorljivih ljudij.

Vsi pošteni državljani začeli so popraševati se, kaj bo, če pojdemo tako naprej? Kaj bo, če ne bo pomoči narodnemu duhu, moral je vprašati se tudi on, koji je prejel od ubitega očeta-carja državno krono in ž njo odgovornost za daljni obstanek gospodarstva.

Iz takega težavnega položaja bil je samo jeden zanesljivi izhod. Vlada morala je nastopiti trdo pot, da bi za nje mogel odpraviti se tudi narod, da! ne samo narod, ampak vse, kar naseljuje sveto Rusijo poštenega. In novi car je res povelil senatu sestaviti dva zakona — o nenavadnej in uveličenej ohrani državnega spokoja in reda. Senat izpolnil je voljo vladarja po posebnem odboru pod predsedstvom g. Kohanova in 9. septembra obnarodovana sta bila i zakona in prouzročivši ja carski ukaz.

„Neziblemost osnovnih načel velikih preobrazovanj minuvšago carstvom, a ravno pravilnoj déjstviye učreždenij na tverdom osnovanji obščih zakonov ustanovlennih, sostavljajut najbolj pročnij zalog blagodenstvija in preuspéjanja našago darogago otečestva“ — pravi car v svojem ukazu. Iz tega je vidno, kaj razume novi vladar pod državnim blagom in kaj je po njegovem osnova tega blaga. V istem ukazu se naravnost govori o velikih nalogah, katere predstojé vladi in katere more rešiti samo pri pomoči vsega naseljenja po nerazrivenem spločeni vseh stanov z vrhovno vlastjo. Namen teh zakonov je „utverždenije pravdi, porjadka i zakona“.

Sama zakona predstavljata nam svod vseh naredb, katere so bile izdane še pod umršim vladarjem z namenom uničiti nihilistično rovarstvo. Pa te naredbe izdavalí so razni ministri v raznih časih in neredko protivila je jedna drugej. Nova dokumenta sta vse nasprotno si in neposledno izbacnila; krome tega je mnogo novega pribavljeno na slučaj, če bi kje vspihnola faktična ustaja. Nikjer nij o prizivu na pomoč občinstva ni jedne besede, se ve da o prizivu na pomoč v policijskem smislu. Tvrđost in razumna zistema odlikujeta kak ukaz carja tak i oba zakona senata.

Slovensk pisatelj, toda katolišk, je bil tudi št. jarnejski župnik Matija Kastelec, rojen v Kleniku na Pivki na Notranjskem l. 1620. Po dovršenih študijih je bil župnik v Toplicah pri Rudolfovem in v Št. Jarneji na Dolenjskem. Leta 1657. pa je postal korar v Novem mestu. Pisal je prav mnogo, v prvih letih za duhovniški stan, v poznejših pa za narod v obče. Njegova slovensčina je prav lepa in precej gladka. To izvira od tod, ker se je v njegovem rojstnem kraju še pravilni jezik govoril, kar se o drugih krajih, kateri so blizu Nemcev in Italijanov žalibog uže takrat nij moglo reči. Kastelec je spisal: „Kratki sapopadek potrebnih katoliških naukou“; „Navuk Christianski“, „Nebeshki zyl, to je premishlovaine teh svetih ozhakou“ in še nekatere druge slovenske in latinske knjige. Nekaj jih je ostalo še v rokopisu; hrani jih ljubljanska knjižnica, tako na pr. tudi „Kranjsko-nemško-latinski besednjak“. Kdaj je umrl, se nevé. Ko je Valvazor svojo kroniko pisal (1687. leta) je še

živel. Janežičev „pregled slovenskega slovstva“ pravi, da je umrl l. 1688. Mogoče.

Ko Valvazor v svojej preimenitnej knjigi „Ehre des Herzogthums Krain“ opisuje vse kranjske fare, omenja 26 podružnih cerkev št. jarnejske fare. Pri tej priliki pove o dveh podružnicah marsikatero smešnico, nenavadno (?) v denšnjih časih. V dveh podružnicah, pri sv. Miklavži v Gori in pri sv. Jederti na Gorjancih, pravi, nij smel duhovnik nikoli puščati mašne oprave, cerkvenega orodja in krasa še celó zvonov ne, kajti — Uskoki *) bi bili sicer vse pokradli. Kadar koli je hotel torej duhovnik v teh podružnicah maševati, moral je potrebne priprave seboj vzeti.

Valvazor, kateri sicer v obče rajši hvali, nego graja, opisuje št. jarnejsko polje za jako rodovitno in prijetno ter je celo raju primerja.

Valvazor nam marsikaj o šegah in običajih starih Uskokov pripoveduje. On jih nič posebno ne hvali, primerja jih celó tatovom in roparjem, dasiravno, pravi, je mej njimi dosta

dobrih, poštenih ljudij. Uskoki (sami se Vlahi imenujejo) so živeli takrat v zadrugah, t. j. po več rodovin skupaj. Gospodar zadrugi je bil najstarejši brat, gospodinja pa žena najmlajšega brata. V jedne samej takošnej zadrugi je po 8—10 mož, ki so za vojsko sposobni. Na svojih brzih konjičih tako naglo jahajo, da jih nihče dohiteti ne more. Pečajo se največ z živinorejo. Pijejo in jedó prav veliko, kadar imajo; kadar némajo, pa si nakradejo — pri Turkih, ali pri domačih. Pri ženitvah si mladi Uskok izvoljeno dekle tudi s silo vzame, ako mu je stariši radovoljno ne dadé. Počaka primerne prilóžnosti, najrajši po noči pride z nekaterimi prijatelji na konjih ponjo in jo odvede.

Potem jo pelje h kakemu oddaljenemu popu, ki jih poroči ne zmené se za to, ali so starši privolili ali ne. K temu pa pristavi Valvazor, da so takove poroke prepovedane, in da jih stotnik (vojaški) v Žumberku ostro kaznuje. Ako se je pa ženitev „po redu“ vršila,

Administraciji vračajo se obširna polnomočja, pa za to nalaga se na njo tudi velika odgovornost, tak da se nam činovničnega brezpravja nij bati.

Vsi večji listi, v katerih vsaj nekaj veje istino ruskega duha, vidijo v teh aktih našega novega praviteljstva priznak napredka, ne pa reakcije, o kateri v poslednjih časih tak radi trobijo pisarji poljsko-židovskega liberalnega tečenja. —f—

Iz Celovca 8. oktobra. [Izviren dop.] (Naš deželni zbor.) Pri odprtju našega deželnega zbora omenil je deželni glavar velikomemec Stieger tudi narodnostnega miru in mej burnim odobravanjem nemških laži — liberalcev patetično izrekel, ka se istim, kateri hoté narodni mir mej koroškimi prebivalci rušiti, nikdar ne bode posrečilo to storiti. Stemi besedami hotel je naš deželni glavar žaliti jedinega našega poslanca g. And. Einspielerja, ter nij premislil, da s takim ravnanjem žali nas Slovence, katerih nas je vender dobra tretjina v deželi. Res čudno se mi zdi, da vselej le nam Slovencem očitajo, da hočemo narodnostni mir kaliti. Ako se mi Slovenci pritožujemo čez ponemčevanje naše dece v šoli, ako poudarjamo, da imamo nastavljenе uradnike, s katerimi se naše prosto ljudstvo razumeti ne more, ker slovenščine zmožni niso, ako terjamo, da se jasne postavne določbe tudi izvršujejo — tedaj kalimo narodni mir! Ali res ne more v srce boleti vsakega Slovenca, ko vidi, da se v domačej šoli materni jezik popolnoma izbacuje, kadar v naših uradih tuje nerazumljive govore sliši, ko vidi, da najimenitnejše postave in ukazi samo v nemškem jeziku izhajajo? Kdor narodni mir tako tolmači, da se mora vsak brezpogojno podati nemškemu Mihelnu in tudi takrat zadovoljen biti, kadar mu se v postavah priznane pravice ne le kratijo temveč popolnem odtegujejo, tistemu moramo izročiti, da še dolgo ne bode pričakal narodnega miru v naši deželi. Očločno povemo, da bodemo vsikdar in to prerojenimi močmi in vso vstrajnostjo potegovali se za naše narodne pravice narodni naš obstanek terja to od nas. Gospod deželni glavar naj jedenkrat nepristransko premišluje razmere naše v šoli in v uradu in sprevidel bode da imamo prav; previdel bo tudi kdo, da kali narodni mir v deželi, v prvej vrsti namreč ona stranka, — ne stranka — klika, katerej pripada on.

odpelje ženin nevesto navadno na konji, kjer pred njim na sedlu sedi. Zaveže jej obraz in morebiti tudi oči z robcem, da ne bi videla več nazaj na očetovski dom. Pri poročanju postavi pop ženinu in nevesti na glavo venec iz rož, ščipeka. Uskoki krsté svoje otroke, ko so uže precej stari. K spovedi pa ne gredo pred 30. letom. Kadar je Uskok za smrt bolan, se mora umiti, da bi snažen pred Boga stopil. Pokopališča takrat Vlasi še niso imeli, ampak mrtveca so pokopali, kjer se jim je dozdevalo prilično. V grob so položili košček kruha ali mal denar. Kadar je materi otrok umrl, nesla je ona na grob tudi zibelko. Tukaj je žalovala in tožila, naposled pa zibelko vrgla na grob, da se je razdrobila na drobne kosce.

*) Uskoki so prišli v letih 1530.—1540. iz Bosne na Kranjsko. To je slovansk (srbsk) narod grške (pravoslavne) vere, ki je bežal pred Turki, a na Kranjskem so mu okolo Metlike, Kostela, Žumberka, in sploh po Gorjancih dali brezplačno zemljišča, od katerega mu nij bilo treba niti davka plačevati. Toda za vojno je moral vsikdar pripravljati biti zoper silovitega sovražnika Turka, ki je dostokrat razsajal tudi v št. jarnejske okolici.

Tudi gospod deželni predsednik Smidt-Zabierow omenil je narodnostnega miru ter z veseljem omenil, da se, hvala koroškemu prebivalstvu, isti v deželi še nij kalil. Ta izpoved našega c. kr. deželnega predsednika imenitna je zategadelj, ker nam kaže, da visokej vladi naše razmere niso povsem znane, ter da je gospod deželni predsednik napačno informiran. Narodnostni mir kalijo naši nemški laži-liberalci s tem, da nam usiljujejo svojo nemščino v vse javno življenje naše ter nam pri vsakej priliki kratijo narodne naše pravice. Uže pri volitvah v posamezne odseke moral je gospod deželni predsednik viditi, kako razumevajo naši Velikonemci, katerih malik je znani Schönerer, narodno ravnopravnost in toleranco, kajti našega poslanca Einspielerja v nobeden odsek izvolili niso in to ne iz osebnega, ampak iz narodnega sovraštva. Kdo kali mir v naši deželi? Hočem vam večkrat o zborovanji našega deželnega zastopa pisati, gradiva bode gotovo dovolj, kajti naši Velikonemci bodo gotovo še pokazali sovraštvo svoje do naroda našega, kar nam more le povšeči biti, kajti moremo jim potem krinko raz obraza potegniti, ter svetu pokazati, da oni so, kateri mir v deželi naši kalijo. Tudi iz tega uzroka nam mora biti po všeči, ako bodo jeli rohnati nad nami Slovenci, ker bode potem visoka vlada sprevidela, kdo da moti naš mir, kar nam more le koristi donasati. —f—

Iz slovenskega Štajarja 7. okt. [Izv. dop.] (Glas iz učiteljskih krogov.) Pisali ste uže o imenovanji okrajnih šolskih nadzornikov za slovenski Štajar ter poudarjali, da je ta najnovejši čin naučnega ministra v protivji z obljubami ministerskega predsednika, da se bodo vsem narodom delile jednake pravice, ker imenovali so se šolskimi nadzorniki večinoma ljuti sovražniki slovenskega narodnega šolstva. „Grazer Zeitung“, izšla 30. dan septembra, ima zadnja imenovanja razglašena in beremo v njej, da je okrajnim šolskim nadzornikom za okraj Slovenjegraški, Mariborski, Konjiški, Šoštanjski in Šmarski imenovan g. V. Baumgartner, nadučitelj Marberški. Da je ta gospod pozvan na tako častno in važno mesto, so po prvih imenovanjih nikakor čuditi ne smemo, ker on je vreden imenovanim biti v društvu prvih hyperpedagogov. Da se vsaj do dobrega spoznamo, evo vam sledečo dogodbo:

Lansko leto je bil od okrajne učiteljske konference v Mariboru soglasno voljen poslanec v deželno učiteljsko konferenco v Gradec gospod V. Baumgartner, tedaj še učitelj pri sv. Mariji v Pušcavi — najbrž, ker ga njegovi kolegi do dobrega še poznali niso. Za istega časa začel je gibati se nemški „schulverein“ in koj po volitvi pristopil je g. V. B. kot ud temu zloglasnemu društvu, društvu, katerega namen je rovati proti vsakemu nenemškemu, tukaj slovenskemu narodnemu šolstvu. Pozvan je bil radi tega g. V. B., naj odloži svoj mandat. Ali mestu tega bila je 21. avg. v „Marburger Zeitung“ čitati sledeča izjava:

„Aufgefordert das Mandat als Delegirter der Landeslehrer-Conferenz niederzulegen, sei hiemit bedeutet, dass ich in der Bezirkslehrer-Conferenz vom 12. d. M. einstimmig gewählt wurde, ohne mich um das Vertrauen der Collegen beworben zu haben. Meine Gesinnung, die sich in dem Wechsel der Zeiten gleichgeblieben, war zur Genüge meinen Wählern bekannt. Selbstverständlich bin ich daher nicht gewillt, der Aufforderung eines Fanatikers Folge zu leisten, auch dann nicht, wenn

die Mehrzahl jener meiner Wähler, die mir als nationale Hitzköpfe bekannt sind, dies verlangten; denn Fanatismus macht blind, blinde Leute aber muss man führen. Maria in der Wüste 20. August 1880. V. Baumgartner.“

Kaj ne, izvrstno priporočilo za šolskega nadzornika na slovenskem Štajarji?!

Učiteljstvo pa je zdaj zbegano, ker vidi, da učitelj bodi brezznačajan, zatajaj svoj narod in — godilo se ti bo dobro!

In vse to se godi za Taaffejevega ministerstva, ministerstva, ki hoče vsem narodom pravično biti, za Taaffeja, ki je v državnem zboru izjavil, da se nobeden narod ne sme na steno pritiskati! Da so možne take stvari, krivo je v prvo to, ker so še po vseh uradih nastavljeni ljudje, ki se na tihem protivijo, ravnati po načelih, katera je po ministerskem predsedniku proglasila Nj. veličanstva vlada; še nižji uradniki vedno mislijo, da smejo upirati se vladi, ker takim ljudem ministerstvo ne pokaže, kdo je gospod in kdo mora slušati! Le oglejmo si naš deželni šolski svet. Razen zastopnika, ki ga je poslalo lavantinsko škofijstvo, sami zagrizeni nasprotniki slovenstva in njegov največji nasprotnik deželni šolski nadzornik Rozek, ki ima gledati na to, da napreduje narodno šolstvo na Štajerskem in to ne le na nemškem, temveč tudi na slovenskem. Delovanje tega gospoda ogledati si hočemo v prihodnje.

A krivi tacih dogodjajev so tudi naši poslanci. Znano mi je, da je pred nekaterimi meseci neki odličen narodnjak slovenskega Štajarja poslanec na srce polagal, naj vplivajo na naučnega ministra, da bi se imenovali za okrajne šolske nadzornike poštenjaki, ki imajo srce za narod, ki bi gledali na to, da se uči v narodnej šoli, česar je treba, ne pa da bi se po nepotrebnem čas tratil s tem, da se učeča mladina ukvarja s prestavljanjem prve in druge „slovnice“. Ali so kaj storili poslanci! Fakta govore zoper nje! Imamo poslance, katerim so pristopni najvišji krogi. Ali menite, da bi jim Taaffe zares odrekel tako malo prošnjo, naj nam naše ljudi preskrbi za okrajne šolske nadzornike? Mislim, da ne!

Naši poslanci podpirajo ministerstvo, smejo torej zahtevati, da se malo spomni na to, da živi tudi na spodnjem Štajarskem slovenski narod. Vsakako smelo trdim, naši poslanci prezrli so tukaj jako važno reč in gledati jim je na to, da ta svoj pogrešek popravijo brže ko mogoče. Ravno tist odlični narodnjak mi je rekel, da so naši poslanci — predobri kristijani, ker preradi verujejo, da nam bode ministerstvo vse dalo, česar potrebujemo, ne da bi zahtevali; jaz pa pravim, preslabi kristijani so, ker po besedah sv. pisma: „trkajte, in bode se vam odprlo! zahtevajte, in dalo se vam bode!“ — morali bi vedno in vedno naše želje razodevati in naše zahteve poudarjati, potem bi gotovo vsaj nekaj dobili, tako pa nijmamo še dozdej — ničesar. —x.

Domače stvari.

— (Slovansko pevsko društvo na Dunaji) ima drevi ob 7. uri v dvorani ceciljskega društva (I. Salvatorgasse 12) glavno skupščino. Dnevni red: Poročilo o delovanji v minolem letu (razdeli se tiskana knjižica z imenikom udov). Poročilo blagajnika. Zapisovanje novih udov. Volitev predsednika, pevodje, njegovega namestnika in odbornikov. Posamezni predlogi. Pevska vaja. Na Dunaji živeči slovanski pevci osobito pevci vseučiliščniki so uljudno vabljeni,

